

Η αλήθεια για το δημοψήφισμα της 5ης Ιουλίου 2015

► Του **ΓΙΑΝΝΗ ΔΡΑΓΑΣΑΚΗ***

ΕΠΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ, η σημασία του δημοψηφίσματος της 5ης Ιουλίου 2015 παραμένει παρούσα και η αξία του αποδεικνύεται διαχρονική.

Το δημοψήφισμα ως καταλύτης

Πρόσφατα ο κ. Μητσοτάκης χαρακτήρισε «εθνική επιτυχία» το τέλος της ενισχυμένης εποπτείας. Με την ευκαιρία αυτή, αξίζει να θυμίσουμε ότι το δημοψήφισμα και το πικρό αποτέλεσμα του ήταν ο καταλύτης για να υπάρξει η συμφωνία που, παρά τα προβλήματά της, επέτρεψε στην κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ να βγάλει τη χώρα από τα μνημόνια και να δρομολογήσει το τέλος της ενισχυμένης εποπτείας, για την οποία ανέξοδα υπερφανεύεται η σημερινή κυβέρνηση. Το δημοψήφισμα ήταν ο καταλύτης για να λήξει και το θέμα του Grexit, καθώς οι οπαδοί του υποχρεώθηκαν να εκτεθούν και να διαχωριστούν ανάμεσα σε αυτούς για τους οποίους –όπως κάποιοι σοσιαλδημοκράτες– το Grexit ήταν μια απειλή για εκφοβισμό και σε εκείνους για τους οποίους –όπως ο κ. Σόιμπλε– ήταν πεποίθηση και προτιμητέα επιλογή.

Το δημοψήφισμα έθαψε οριστικά το Grexit και ενίσχυσε τελικά την ευρωπαϊκή θέση της χώρας. Το μαζικό «Όχι» του λαού ήταν αυτό που οδήγησε σε ήττα τη στρατηγική της «αριστερής παρένθεσης» και τον κ. Σαμαρά σε παραίτηση από την ηγεσία της Ν.Δ. Ήταν αυτό που υποχρέωσε και τους πιο αντιδραστικούς στην Ευρώπη να αποδεχτούν αμετάκλητα τον Αλέξη Τσίπρα ως πρωθυπουργό της χώρας και να βάλουν στο συρτάρι τα όποια σχέδια ανατροπής του. Το δημοψήφισμα αποδείχτηκε, τέλος, καταλύτης και για την ίδια τη γερμανική κυβέρνηση, προκειμένου να βγει από τον «λάκκο» που είχε σκάψει για μας και να μεταποιστεί από την εμμονή της για «ολοκλήρωση» του αποτυχημένου δεύτερου μνημονίου στη συζήτηση για νέα δανειακή σύμβαση, με επαρκή χρηματο-

ΠΑΝΑΓΙΩΠΟΥ ΓΕΡΓΙΑ / EUROKINISSI

δότηση, μέχρι να μπορέσουμε να δανειζόμαστε από τις αγορές, και με νέο πρόγραμμα. Και ήταν η δική τους μετατόπιση αυτή την οποία θέλψαν να δικαιολογήσουν στα ακροατήριά τους ως δήθεν «μεταστροφή του Τσίπρα» ή δήθεν μετατροπή του «Όχι» σε «Ναι».

Δημοκρατική ρωγμή με αναδρομική δικαίωση

Το ελληνικό δημοψήφισμα παραμένει διαρκές σημείο αναφοράς, διότι ήταν μια δημοκρατική ρωγμή σε μια νεοφιλελεύθερη Ευρώπη, αλλά και διότι ο «σπόρος» της αμοιβαίοποίησης του χρέους που έριξε ο ΣΥΡΙΖΑ, όπως και άλλες προτάσεις του, εκ των υστέρων δικαιώθηκαν και με την πανδημία εφαρμόστηκαν στην πράξη. Πυροδότησε για τον λόγο αυτόν μια πλούσια συζήτηση, που συνεχίζεται και στον ακαδημαϊκό και στον ευρύτερο δημόσιο χώρο, για τη δημοκρατία και τη λαϊκή κυριαρχία στην Ευρώπη, για τις δυνατότητες και τα όρια των εθνικών εκλογών και των εθνικών δημοψηφισμάτων να επηρεάσουν τις ευρωπαϊκές αποφάσεις. Αλλά για τα εν λόγω όρια δεν ευθύνονται οι εκλογές, ούτε τα δημοψηφίσματα, αλλά το δημοκρατικό έλλειμμα της Ευρώπης, οι θεσμοθετημένες ανισότιπες ισχύος. Η ελληνική εμπειρία και τα αποτελέσματα του ελληνικού δημοψηφίσματος δείχνουν την αναντικατάστατη δύναμη που έχει η προ-

Η ελληνική εμπειρία και τα αποτελέσματα του ελληνικού δημοψηφίσματος δείχνουν την αναντικατάστατη δύναμη που έχει η προσφυγή στον λαό, ιδίως όταν δημιουργούνται ανυπέβλητα πολιτικά αδιέξοδα

σφυγή στον λαό, ιδίως όταν δημιουργούνται ανυπέβλητα πολιτικά αδιέξοδα. Και στην περίπτωση του ελληνικού δημοψηφίσματος το αδιέξοδο που έπρεπε να αρθεί ήταν πλήρες και καθολικό. Και ήταν αποτέλεσμα, κυρίως, της δογματικής εμμονής στο λάθος, σε ό,τι αφορά τη διαχείριση τόσο της ελληνικής όσο και της ευρωπαϊκής κρίσης, όπως πολλοί Ευρωπαίοι παράγοντες σήμερα, στα λόγια τουλάχιστον, αναγνωρίζουν.

Παρακαταθήκες

Σήμερα, ευρισκόμενοι και πάλι, ως κοινωνία, μπροστά σε δύσκολες επιλογές, έχουμε ανάγκη από αυτογνωσία, αξιακές πυξίδες και σαφές σχέδιο. Πολλοί μιλούν για κινδύνους νέων εκτροχιασμών. Διεθνείς οργανισμοί και οικοί αξιολόγησης διαπιστώνουν ότι όντως κίνδυνοι υπάρχουν, αλλά προς το παρόν τουλάχιστον δεν είναι

άμεσοι. Επικαλούνται, μεταξύ άλλων, δύο λόγους γι' αυτό. Ο ένας είναι η ρύθμιση του χρέους, που διαπραγματεύτηκε η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ και εξασφάλισε σταθερά και χαμηλά επιτόκια, για το μεγαλύτερο μέρος του, ως τις αρχές της επομένης δεκαετίας. Ο δεύτερος είναι το γνωστό μαζιλάρι των 37 δισ. ευρώ που επιτρέπει στη χώρα να ζήσει ακόμη κι αν δεν μπορεί να δανειστεί για κάποιο διάστημα.

Χάρη στο δημοψήφισμα, λοιπόν, και τις εξελίξεις που αυτό δρομολόγησε, η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ αποκατέστησε το αξίωμα της χώρας και τη θωράκισε έναντι εξωγενών κινδύνων, που ήδη προβάλλουν απειλητικοί. Βεβαίως η αποφυγή μιας νέας χρεοκοπίας έχει και άλλες προϋποθέσεις, που δεν είναι του παρόντος να αναπτυχθούν. Αυτοί οι δύο παράγοντες, πάντως, προσφέρουν μια ισχυρή θωράκιση, που αν υπήρχε το 2009 ή το 2010 η χώρα θα μπορούσε να είχε αποφύγει να παραδοθεί αμαχητί στο έλεος των δανειστών. Αλλά οι κυβερνήσεις της δεκαετίας του 2000 είχαν άλλες προτεραιότητες. Αντί να θωρακίζουν το μέλλον, το καταναλώναν προκαταβολικά. Με ποια αξιακά πρότυπα, λοιπόν, και με ποιες παρακαταθήκες θα αντιμετωπίσουμε τους νέους κινδύνους; Με πρότυπο τις κυβερνήσεις του παρελθόντος που μας οδήγησαν στη χρεοκοπία ή με βάση όσα θετικά μπόρεσε να

πετύχει η κυβέρνηση ΣΥΡΙΖΑ εν μέσω τεράστιων παγίδων και δυσκολιών;

Να υπερασπιστούμε την αλήθεια

Η απεύθυνση στον λαό με το δημοψήφισμα, η πρόσκληση να έχει λόγο, με τον τρόπο που μπορούσε αυτό να γίνει στις δεδομένες συνθήκες, ήταν μια προοδευτική τομή στην ως τότε διαχείριση της κρίσης στην Ευρώπη. Όμως, όπως έχει δείξει ο Αλμπερτ Χίρσμαν, κάθε προοδευτικό εγχείρημα, μεγάλο ή μικρό, ξεσπκώνει ένα κύμα «αντιδραστικής ρητορικής». Αυτό έγινε και με το ελληνικό δημοψήφισμα: «ήταν λάθος» είπαν, «ήταν άσκοπο», «ήταν μάταιο», «το «Όχι» ακυρώθηκε», «είχε το αντίστροφο αποτέλεσμα», «έθεσε σε διακινδύνευση την ευρωπαϊκή θέση της χώρας» κ.ά. Το εγχειρίδιο της αντιδραστικής ρητορικής εφαρμόστηκε πλήρως και μάλιστα εμπλουτίστηκε από απρόσμενες συμβολές, όπως αυτές του κ. Βαρουφάκη.

Από την άλλη πλευρά, η κοινωνική δυναμική που εξέφρασε το δημοψήφισμα δεν βρήκε πλήρη δικαίωση. Εύλογα λοιπόν προκάλεσε, σε αριστερό και προοδευτικό κόσμο, προβληματισμό και ερωτήματα για τη συνολική στρατηγική και τους χειρισμούς της κυβέρνησης. Με τον παράδοξο τρόπο με τον οποίο διαχειρίστηκε ο ΣΥΡΙΖΑ τον απολογισμό του, πολλά από αυτά δεν συζητήθηκαν επαρκώς ή έμειναν αναπάντητα. Όμως, τόσο η τεκμηριωμένη και συστηματική αντίκρουση της αντιδραστικής ρητορικής των αντιπάλων όσο και η ειλικρινής συζήτηση εύλογων προβληματισμών αποτελούν χρέος αλλά και όπλο για την ενίσχυση της αξιοπιστίας του ΣΥΡΙΖΑ-Π.Σ. Αλλά και πέραν της κομματικής διάστασης, έχουμε χρέος ευρύτερο να υπερασπιστούμε την ιστορική αλήθεια μέσα από τα γεγονότα, όπως τουλάχιστον τα βιώσαμε και τα κατανοήσαμε, κυρίως ως μια ευθύνη για μέλλον και όχι μόνο ως μια υποχρέωση για το παρελθόν.

Θα χρειαστεί λοιπόν να επανέλθουμε.

* Βουλευτής, πρώην υπουργός και αντιπρόεδρος της κυβέρνησης ΣΥΡΙΖΑ 2015-2019